

груп показало значну перевагу емпіричних даних над критичними ($\chi^2_{\text{emp}} > \chi^2_{\text{krit}}$) за всіма показниками. Обґрунтовано достовірність аналізованих вибірок та їх відмінність з імовірністю 94,45%. За результатами формувального експерименту вибірки мають значні розбіжності, що свідчить про ефективність впровадження моделі формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі проектної діяльності.

Висновки. Отже, у статті викладено результати експериментальної перевірки сформованості дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи засобами проектної діяльності.

Перспективами подальших пошуків у напрямі дослідження є формування дослідницької компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Література

1. Кулешова В.В. Формування пошуково-дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / В.В. Кулешова. – К., 2007. – 21 с.

2. Миргородська О.Л. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів географії у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.Л. Миргородська. – К., 2008. – 22 с.

3. Нізовцев А.В. Формування дослідницьких умінь у процесі висунення й обґрунтування гіпотез / А.В. Нізовцев // Постметодика (Удосконалення освіти). – 2009. – № 7 (91). – С. 17–22.

4. Рогозіна О.В. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія і методика трудового навчання” / О.В. Рогозіна. – К., 2007. – 19 с.

5. Степанюк К.І. Інструментальна модель формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи у процесі проектної діяльності / К.І. Степанюк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній шкалах : зб. наук. пр. / редкол.: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 15 (68). – С. 165–170.

6. Тимошенко О.В. Формування дослідницьких умінь у процесі навчання вищої математики студентів біологічних спеціальностей : автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія та методика навчання (математика)” / О.В. Тимошенко. – К., 2011. – 21 с.

СУЩЕНКО А.В.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ХОДІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Розуміння нинішніх проблем підготовки майбутніх фахівців сфери фізичного виховання, спорту і здоров'я зобов'язує нині кожного викладача замислитися над викликами обраної професійної сфери та окреслити перспективи індивідуальної самокорекції та самопрограмування.

Перш за все, це стосується включення у сферу своєї відповідальності декількох незадекларованих видів робіт та трансформації певних ціннісних установок під час викладання. Таке включення має бути наслідком великої поваги, а можливо, і любові до обраної професії та покликано допомогти уникнути випадкових помилок та неприємних тенденцій.

Очевидні причини зазначених змін полягають у тимчасовому погіршенні демографічної ситуації, збільшенні кількості “випадкових” студентів-фізкультурників, запровадженні та лобюванні в навчально-виховний процес окремих параметрів Болонського процесу тощо.

Генеральною гіпотезою цього наукового повідомлення є така теза: успішний викладач у сфері фізичного виховання в ХХІ ст. повинен не тільки інформувати та насаджувати рухові навички, скільки надихати до автономних дій і стимулювати особистий інтерес студентів до навчальної дисципліни та її самостійного засвоєння в зоні автономної поведінки.

З наведених посилок зрозуміло, що на сучасному етапі становлення професійної освіти вчителів фізичного виховання значно підвищуються вимоги суспільства до творчого потенціалу молоді; інтенсивно ведеться пошук оптимального змісту, форм і методів підготовки вчителів, готових до педагогічної творчості, яка сприяє самореалізації як учителів, так і їх вихованців.

Таким чином, творчий підхід до виконання професійних обов’язків одночасно є і умовою, і показником інтенсивного оновлення педагогічної праці [3, с. 2]. Нині творчий педагог – це, перш за все, дослідник, який володіє певними якостями: науковим психолого-педагогічним мисленням, високим рівнем педагогічної майстерності, певною дослідницькою сміливістю, розвинутою педагогічною інтуїцією, критичним аналізом, потребою в професійному самовихованні й активним використанням передового педагогічного досвіду [3, с. 5].

Проблема педагогічної творчості вчителів має актуально-перспективний характер, її розглядало не одне покоління дослідників у різних аспектах і під різним кутом зору. Серед найбільш впливових українських науковців слід відзначити таких, як: І. Зязюн, В. Кан-Калик, М. Нікандров, М. Поташник, С. Сисоева та ін.

І. Зязюн наголошує на тому, що педагогічною творчістю є здатність допомогти людині пізнати свій внутрішній світ, перш за все, свій розум, допомогти йому напружити інтелектуальні сили, навчити його розуміти й створювати прекрасне своєю працею, своїми зусиллями [1, с. 85].

Відомі в Україні та й за її межами дослідники (В. Кан-Калик, М. Нікандров) розглядають педагогічну творчість учителя як співтворчість у педагогічній дійсності, яка безперервно змінюється, як мистецтво і як конкретизацію педагогічного ідеалу вчителя в системі завдань, які постійно розв’язує педагог в умовах педагогічної праці.

Спрямованню студентів на творчу самореалізацію в майбутній професійній діяльності й визначенню шляхів формування творчої особистості у вищому навчальному закладі присвячені праці Л. Ведернікової, О. Волошенко, В. Караковського, О. Киричук, Н. Кичук, А. Мудрика, А. Орлова, Л. Подимової, Н. Щуркової та ін.

Серед наукових висновків, які можуть стати в пригоді багатьом поколінням дослідників, слід назвати розуміння педагогічної творчості як діяльності, що зміщується в бік стратегії саморозвитку особистості та рефле-

ксії, які зумовлюють формування особистості учня як суб'єкта життєтворчості, і в цьому сенсі педагогічна творчість завжди супроводжує самопізнання, саморозвиток та самовдосконалення, прагнення до постійного зростання людини [6].

Мета статті полягає у висвітленні параметрів стимулювання самостійно-творчої діяльності майбутніх учителів фізичного виховання під час розвитку педагогічної творчості.

У цільовій комплексній програмі “Фізичне виховання – здоров’я нації” (1998) зазначено, що пріоритетним напрямом кадрової політики в галузі фізичного виховання, фізичної культури й спорту є підготовка нового покоління спеціалістів, підвищення їхнього професіоналізму на всіх рівнях діяльності. Від цих спеціалістів очікують формування в учнівській молоді потреби в зміцненні здоров’я засобами фізичної культури й спорту; розроблення та реалізації ефективного дидактичного наповнення змісту фізичного виховання в навчальних закладах; збільшення обсягу рухової активності дітей, учнів і студентів залежно від психофізіологічної потреби в рухах; підвищення якості навчального процесу з фізичного виховання тощо.

Саме тому нині висуваються підвищені вимоги до фахової підготовки майбутніх спеціалістів з фізичного виховання. Упродовж навчання у вищому навчальному закладі вони мають не тільки в повному обсязі та глибоко оволодіти системою наук про особливості фізичного виховання школярів, методик проведення занять з фізичного виховання, а й навчитися творчо застосовувати ці знання на практиці [7, с. 117].

Тому при формуванні педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання особливу увагу приділяють активізації самостійно-творчої роботи студентів, яка здебільшого відбувається під час педагогічної практики, що спрямована на саморозвиток і самовдосконалення майбутніх учителів фізичного виховання.

Проблеми активізації навчання й виховання розглядали А. Вербицький, І. Підкасистий, А. Смолкін, Г. Щукіна та ін. Педагогічний словник визначає поняття “активізація” як постійний процес залучення студентів до енергійного, цілеспрямованого навчання, подолання пасивної та стереотипної діяльності. Головна мета активізації – формування активності студентів, зростання якості навчально-виховного процесу.

Виділяють такі основні фактори налаштування студентів до активності в педагогічному процесі. Це, насамперед:

– креативний, дослідницький характер навчальної діяльності, який дає змогу стимулювати в студентів творчий інтерес, а це, у свою чергу, стимулює їх до активної самостійно-творчої діяльності, до пошуку нових знань [1, с. 46];

– фаховий інтерес, який є головним мотивом активізації студентів. Цей фактор, як зазначає Г. Щукіна, необхідно враховувати вже при формуванні навчального матеріалу [6, с. 11]. Студент ніколи не стане вивчати конкретну ситуацію, якщо вона надумана й не відображає реальної дійсності, не буде активно обговорювати проблему, яка його не стосується. І, на-

впаки, інтерес його різко зростає, якщо матеріал містить характерні проблеми, з якими йому доводилося стикатися в житті, а іноді й самотійно вирішувати;

– ігровий характер проведення занять. Добре організоване ігрове заняття повинно містити “пружину” для саморозвитку студента;

– емоційно-ціннісний вплив, який пробуджує бажання активно включитися в колективний процес навчання, зацікавленість, яка приводить до саморуку суб’єктів навчання [1; 4; 6].

Аналіз наведених положень свідчить, що найбільші “творчорозвивальні” потенції має зона автономної поведінки, а саме педагогічна практика. На останньому курсі студенти спеціальності “Фізичне виховання” проходять педагогічну практику як вчителі фізичного виховання в школі. Ця практика має на меті сприяти якісній підготовці студентів до самотійної роботи, творчого виконання основних професійно-педагогічних функцій учителя фізичного виховання в реальних умовах навчально-виховного процесу, а також відповідно до сучасних вимог до працівників педагогічної праці, розвитку інтересу студентів до обраної професії [3].

Наш досвід проведення практики свідчить про наявність різних ціннісних установок на її початку. Наведемо на користь останньої тези імпліцитні результати педагогічного експерименту. На запитання: “З якими установками Ви плануєте проводити заняття з фізичного виховання в школі?” – 77% відповіли, що заняття в цей період будуть проводити, суворо дотримуючись регламенту й положень, і тільки 23% відзначили, що застосують свої творчі здібності, для того, щоб зробити для учнів уроки з фізичного виховання насиченими унікальними авторськими прийомами. Такі дані детермінували подальшу наукову працю з розвитку педагогічної творчості студентів засобами інноваційних технологій та прикладних методик.

Під час здійснення педагогічної практики майбутнім учителям було запропоновано виконати певні вправи: провести змагання за власним сценарієм серед молодших класів; організувати концепт-конкурси в номінації “Ідеальний спортивний вечір”, “Кращий сценарій уроку”, що дало змогу занурити всіх студентів без винятку в пошук унікальних конструкцій.

Запропоноване навчання дало змогу студентам набути досвіду проведення уроків за допомогою самотійно вигаданих методів та прийомів, найбільш повно реалізувати власну природу в умовах об’єктивної дійсності професії.

Після завершення педагогічної практики ми знову провели аналогічне опитування та отримали такі результати:

– 76% опитаних упевнені, що будуть підвищувати рівень педагогічної творчості шляхом самоосвіти;

– 24% зазначили, що надалі активізують творчу діяльність не тільки в прикріпленому за ними класі, а й у паралельних, будуть залучати своїх однокласників з інших шкіл для проведення й організації змагань, творчих уроків з фізичного виховання, різноманітних конкурсів;

– 79% респондентів відзначили, що під час педагогічної практики з використанням різних творчих завдань значно активізували самостійну творчу діяльність, позитивно оцінили значення педагогічної творчості в діяльності вчителя фізичного виховання й можливості її формування завдяки педагогічній практиці. Як відзначили всі опитані, педагогічна практика формує творчий стиль мислення в майбутніх учителів фізичного виховання.

Отже, педагогічна практика повинна стимулювати студентів до активної самостійної творчої роботи, формувати в них певні якості та вміння, а саме: професійно-творче мислення, творчу активність, оригінальність і креативність під час виконання різних видів робіт. Для якісної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до роботи в школі буде корисним цикл нестандартних, креативних занять, що сприятимуть формуванню педагогічної творчості. Педагогічну практику студентів у школі необхідно організовувати та проводити з урахуванням індивідуальних потреб школярів, сучасних тенденцій школи, застосовуючи нововведення під час проведення уроків з фізичного виховання, позакласних, оздоровчо-спортивних заходів.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що проведення педагогічної практики в педагогічних університетах, де готують майбутніх учителів фізичного виховання, значною мірою ґрунтується на репродуктивних засадах. Активізація творчих самостійних проявів студентів не має цілеспрямованого характеру, відбувається стихійно, епізодично.

Принципові засади активізації творчої діяльності майбутніх учителів фізичного виховання ґрунтуються на таких концептах: єдність пізнавальної і творчої діяльності студентів; самоцінність методики активізації творчої діяльності студентів та її змістовно-структурна залежність від загальної системи підготовки майбутніх учителів фізичного виховання; соціально-педагогічна зумовленість процесу творчої активізації та спонукування студентів до самовираження; педагогічна детермінація творчих дій студентів і стимулювання їх творчої свободи; орієнтація на індивідуальні, притаманні творчій особистості студента способи дій і спрямування їх до засвоєння нормативних основ творчої діяльності.

Загалом представлені та описані методи активізації самостійно-творчої роботи студентів у період педагогічної практики ефективно впливають на розвиток педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання.

Література

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М., 1991. – 110 с.
2. Ємець О. Вчимося професійного мислення / О. Ємець // Фізичне виховання в школі. – 2000. – № 4. – С. 20–22.
3. Карпюк Р.П. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / Р.П. Карпюк. – Вінниця, 2005. – 24 с.
4. Смолкин А.М. Активные методы обучения / А.М. Смолкин. – М., 1991. – 60 с.

5. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості : підручник / С.О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 460 с.
6. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе / Г.И. Щукина // Семья и школа. – 1982. – № 3. – С. 10–14.
7. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : підручник : у 2 ч. / Б.М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – Ч. 2. – 216 с.

СУЩЕНКО Л.О.

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ НАУКИ ЯК ФЕНОМЕНУ КУЛЬТУРИ

Наука є складною й багатомірною, тому однозначно номінувати її практично неможливо. Найбільш поширеними є два *визначення науки*, першим з яких є розгляд її як особливого виду пізнавальної діяльності, що спрямований на вироблення об'єктивних, системно організованих та обґрунтованих знань про світ, а другим – розгляд її як соціального інституту, що забезпечує функціонування наукової пізнавальної діяльності.

Наука має на меті виявити закони, відповідно до яких об'єкти можуть перетворюватись у людській діяльності. Від інших форм пізнання науку відрізняє предметний та об'єктивний спосіб розгляду світу. Ця ознака предметності та об'єктивності виступає найважливішою характеристикою науки.

Наука – це особлива форма людської діяльності, яка склалася історично та має своїм результатом цілеспрямовано відібрані факти, гіпотези, теорії, закони й методи дослідження. Слід мати на увазі, що наукове мислення є, по суті, запереченням того, що на перший погляд здається очевидним. Науковими слід вважати будь-які дослідження, теорії, гіпотези, які припускають перевірку [1].

Наука здатна виходити за межі кожного певного історичного типу практики й відкривати для людства нові предметні світи, які можуть стати об'єктами практичного освоєння лише на майбутніх етапах розвитку цивілізації.

Однією з головних особливостей науки є доведеність істинності наукових знань. Основна мета науки – отримання нових знань і використання їх у практичному освоєнні світу. Однак, оскільки наука постійно виходить за межі процесів виробництва та освоєння соціального досвіду, вона лише частково може спиратися на наявні форми масового практичного освоєння об'єктів. Їй потрібна особлива практика, за допомогою якої перевіряється істинність її знань. Такою практикою стає науковий експеримент, у ході якого перевіряється частина знань. Інші знання пов'язуються між собою логічними зв'язками, що забезпечує перенесення істинності з одного висловлювання на інше. Звідси виникають такі характеристики науки як системна організація, обґрунтованість і доказовість знання.

Мета статті – розглянути етапи становлення й розвитку науки як феномену культури на основі узагальнення історико-філософських джерел.

Історія науки засвідчує, що будь-яке справжнє наукове відкриття, яким би абстрактним воно не здавалося спочатку, рано чи пізно знаходить